

Amra VEHABOVIĆ, prof.

Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK

Edicija: MONUMENTA SREBRENICA. Srebrenica kroz minula stoljeća. Istraživanja, dokumenti, svjedočanstva.

Knjige: 6., 7., i 8.

Knjige broj: 6., 7. i 8., edicije „*Monumenta Srebrenica*“ su izašle iz štampe 2017., 2018. i 2019. godine. Izdavač edicije je Javna ustanova Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona. Urednik je prof. dr. Adib Đozić. Knjige su prevedene i na engleski jezik, a prijevod je uradila doc. dr. sc. Selma Kešetović.

Monumenta Srebrenica, knjiga broj 6

Knjiga broj 6. nam donosi sedam istaknutih radova koji su svrstani u četiri poglavlja: *Genocid, Iz prošlosti Srebrenice, Prilozi i Dokumenti.*

U poglavlju *Genocid* imamo dva rada, prvi je napisao dr. sc. Sakib Softić koji govori o uklanjanju posljedica genocida i ključa za očuvanje mira u BiH. Drugi rad je napisao prof. dr. Šefket Krcić, pod nazivom: „*Otvoreno pismo filozofu i velikom svjetskom analitičaru Naomu Čomskom USA*“. Prvi rad tematizira posljedice genocida utvrđenog presudom Međunarodnog suda u Hagu od 26. februara 2017. godine po tužbi BiH protiv Srbije i Crne Gore zbog kršenja Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida i promišljanja kako da se oni uklone u interesu očuvanja mira i sigurnosti na prostorima zapadnog Balkana. U drugom radu, Šefket Krcić kroz otvoreno pismo analitičaru Naomu Čomskom USA skreće pažnju na djelo akademika dr. Smaila Čekića i govori istinu o genocidu i holokaustu, o svim onim haotičnim i mučeničkim momentima koje je naš narod doživio, o strašnom zločinačkom i mučeničkom ubijanju.

Sljedeće poglavlje, pod nazivom: *Iz prošlosti Srebrenice* donosi nam tri rada. Prvi rad su napisali autori: dr. sc. Adib Đozić i mr. sc. Rusmir Djedović. U navedenom tekstu se govori o krajnjem sjevernom dijelu grada Srebrenice na kraju 19 st., Panđurište, Baratova i Soločuša. Također i drugi rad su napisali ova dva autora, a rad se zove „*Naselja Pusmulići(sa Jasenovom) i Čičevac*“ (sa

Pribičevcem) kod Srebrenice u periodu od 1945.-1953. godine, a autor je dr. sc. Sead Selimović.

Poglavlje *Prilozi* donosi nam jedan interesantan rad, pod nazivom: “*Trebotić utvrda Kličevac u vrijeme Osmanske vladavine*”. Rad je napisao Aladin Husić. U radu je predstavljen utvrđeni Kličevac i župa Trebotić u kojoj se nalazio. U njemu je bilo i sjedište nahije Trebotić i prema H. Šabanoviću jedini utvrđeni grad sa posadom koji je bio upravni centar ne samo nahije nego i cjelokupnog vilajeta Kovač.

I posljednje poglavlje u ovom šestom broju su *Dokumenti*. Dr. sc. Vedad Gurda je napisao tekst pod nazivom: “*Presuda Zdravku Tolimiru za genocid u Srebrenici*”. Ovdje je posebno naglašeno da je Zdravko Tolimir optužen za učešće u udruženim zločinačkim poduhvatima ubijanja, te prisilnog uklanjanja i deportacije bosanskog muslimanskog stanovništva na prosotorima Srebrenice i Žepe u julu i augustu 1995. godine.

Monumenta Srebrenica, knjiga broj 7.

Knjiga broj 7 donosi nam niz zanimljivih tekstova od istaknutih autora kroz tri poglavlja, a to su: *Genocid, Iz prošlosti Bosanskog podrinja i Prilozi*.

O genocidu su nam pisali Enver Halilović, tekst pod nazivom: “*Pitanje kolektivne političke odgovornosti za masovni ratni zločin genocida*”, zatim Sead Omerbegović, Midhat Čaušević i Medina Salihović: “*O masovnim grobnicama na području općine Zvornik kao materijalnim dokazima genocida nad Bošnjacima, od 1992.-1995.*” I treći rad pod naslovom: “*Zločin genocida nad Bošnjacima na području općine Zvornik - slučaj Bijeli potok*”, grupe autora: Midhat Čaušević, Sead Omerbegović i Fatija Hasanović.

Istraživanje društveno-historijske i kulturne sadržajnosti Srebrenice u 19. st. potvrđuju i sljedeća tri rada, koja nam dolaze iz poglavlja *Iz prošlosti Bosanskog podrinja*, a to su: “*Popis stanovništva mahale Crvena rijeka u Srebrenici 1850/1851.*”, autora mr. Kemala Nurkića, zatim “*Mahale Petrič u Srebrenici krajem 19. st. i naselja Fojhar, Gostilj i Likari*”, autora Adiba Đozića i mr. sc. Rasmira Djedovića, zatim “*Opis džamije u Kozluku kod Zvornika*”, koji nam donosi Šefko Sulejmanović.

U poglavlju “*Prilozi*” imamo predstavljen rimski grad Domavija u Gradini kod Srebrenice u Bosni i tamošnji iskopi.

Monumenta Srebrenica, knjiga 8

Knjiga broj 8 donosi nam također nekoliko bogatih tekstova istaknutih autora kroz četiri poglavlja: *Genocid, Aktuelne pravne teme, Iz prošlosti Bosanskog podrinja* i novo poglavlje *Sjećanje*.

Sabina Subašić-Galijatović u poglavlju *Genocid* donosi nam tekst *O krivičnoj odgovornosti u praksi Međunarodnog krivičnog suda za Bivšu Jugoslaviju*, bazirajući se na problematiku masovnih zločina protiv čovječnosti. Meldijana Arnaut-Haseljić kroz tekst pod nazivom „*Genocid u Srebrenici: Udruženi zločinački poduhvat*“ govori nam o činjenicama kojima je dokazano postojanje više udruženih zločinačkih poduhvata izvršenih u BiH od 1992.-1995. ,stavljajući posebno akcenat na genocid u Srebrenici. *Hronologija sudskog procesa Radovanu Karadžiću za zločin genocida u Srebrenici i ostale zločine*, donosi nam autor Dževad Mahmutović. Mahmutović ističe da je hronologija urađena na temelju zvaničnih dokumenata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i upotpunjenja sažetka presude Žalbenog vijeća u postupku protiv Radovana Karadžića.

O logorima i mjestima nezakonitog zatočenja Bošnjaka na području Višegrada u periodu agresije od 1992.-1995. godine, govori nam Ermin Kuka. U tekstu su opisana psihička i fizička mučenja, zlostavljanja i maltretiranja, kao i ubistva zatočenika na području Višegrada. Logor je upisan na najmonstruozniji mogući način.

Rasim Muratović i Midhat Čaušević donose nam tekst pod nazivom „*Razumijevanje oprosta u djelu norveškog filozofa Arnea Johana Vetlesena*“. Rad se bazira na pitanju: „Je li oprost moralno pogrešan?! I na činjenici da do pomirenja ne može doći ukoliko počinio ne priznaju ono što su počinili i ne iskažu javno kajanje za ono što su uradili.“

Aktuelnim pravnim temama u ovom broju Monumenta bavili su se: Hamid Mutapčić i Faruk Đozić, koji su napisali tekst pod nazivom: „*Stanje u oblasti javne evidencije nekretnina u Bosni i Hercegovini i mogući pravci reforme*“

Poslednje i jako značajno poglavlje je „*Sjećanje*“. Hatidža Mehmedović je prošla bolno iskustvo i njena sudbina je teška. Jedna od bošnjačkih heroína, koja se hrabro, odvažno i nesebično suprotstavljala poricateljima genocida nad Bošnjacima zaštićene zone UN Srebrenice, u julu mjesecu 1995. godine. O njenoj teškoj sudbini govori nam Adib Đozić. Prema njegovim riječima Hatidža Mehmedović se borila za pravdu među ljudima za istinu o genocidu.

U zbirci „*Himna poraženih*“ književnik Mile Stojić je napisao pjesmu „*Hatidža*“, posvećenu upravo Hatidži Mehmedović. Sa citatima iz navedene pjesme ćemo i završiti ovaj tekst o Monumenti:

HATIDŽA

Hatidža govori:

„Sanjam ih. Zovem ih. Tražim ih.

Dođu mi u san i ja kažem:

Ljubi vas majka, sanjam li ja ovo

Ili ste se vi stvarno vratili?

Oni kažu: Došli smo, majko,

Ne sanjaš. A onda se probudim

Sama, nigdje nikoga.“